

**Uchwała Nr XLVII/370/2023
Rady Gminy w Przeworsku
z dnia 28 lutego 2023r.**

**w sprawie przyjęcia Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk
na lata 2023-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 tj.) oraz art. 176 pkt 1, art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 tj.)

**Rada Gminy w Przeworsku
uchwala co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się Program Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk na lata 2023-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

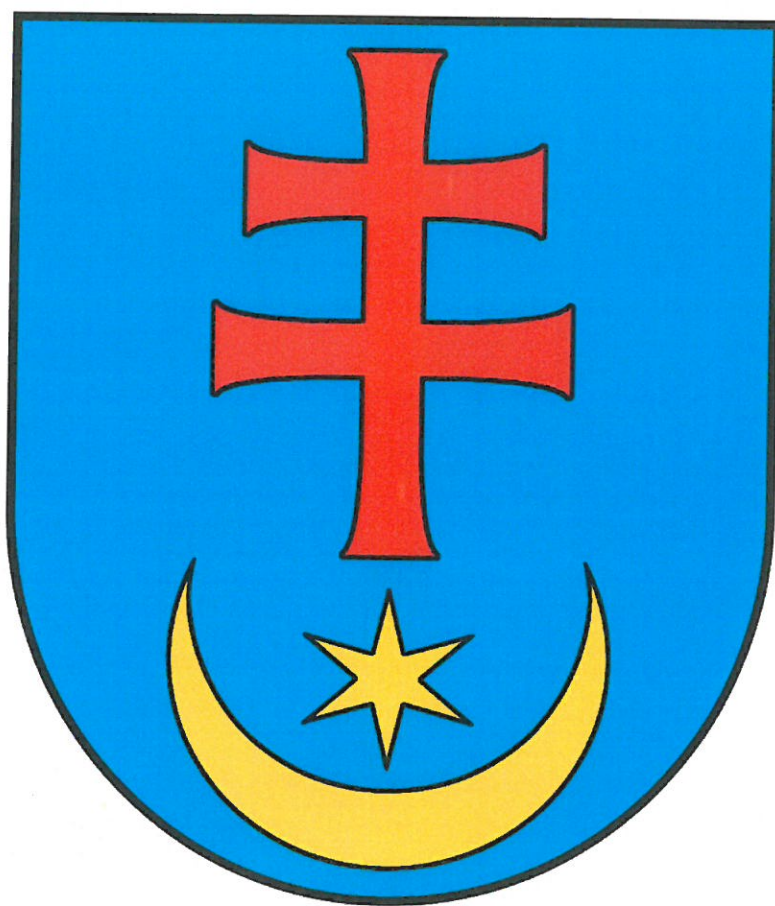
Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przeworsk.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 19 marca 2023 roku.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

Andrzej Buchała

**Program Wspierania Rodziny
dla Gminy Przeworsk
na lata 2023 - 2025**

Spis treści

WSTĘP	3
1. PODSTAWA PRAWNA	7
2. DIAGNOZA	8
2.1. <i>Rys demograficzny</i>	8
2.2. <i>Pomoc społeczna na terenie Gminy Przeworsk</i>	10
2.3. <i>Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny</i>	18
2.4. <i>Edukacja szkolna i wsparcie finansowe uczniów na terenie Gminy Przeworsk</i>	20
3. ANALIZA SWOT	24
4. CELE PROGRAMU	29
4.1. <i>Cel główny</i>	29
4.2. <i>Cele szczegółowe</i>	29
5. ODBIORCY I ADRESACI PROGRAMU	33
6. REALIZACJA PROGRAMU	34
6.1. <i>Efekty i rezultaty realizacji Programu</i>	35
6.2. <i>Finansowanie</i>	35
6.3. <i>Monitoring i ewaluacja</i>	35
7. PODSUMOWANIE	36
8. Spis wykresów i tabel	37

WSTĘP

Rodzina jest bez wątpienia podstawową sferą życia ludzkiego warunkującą wzrost oraz rozwój każdego człowieka. Koncentracja na rodzinie, jej możliwościach i deficytach związana jest zatem z jej fundamentalnym znaczeniem. To w środowisku rodzinnym dziecko szuka możliwości zaspokajania swoich potrzeb w sferze biologicznej, materialnej oraz psychologicznej i emocjonalnej. Rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni oraz pozostali członkowie rodziny są pierwszymi wzorcami do naśladowania dla najmłodszych. Dziecko instynktownie przyjmuje jako własne przekazywane w rodzinie zachowania, zwyczaje oraz tradycje, co w znacznym stopniu może kształtować jego późniejszą osobowość. W związku z powyższym tak ważne jest zapewnienie rodzinom odpowiednie warunki do stabilnego funkcjonowania oraz rozwoju.

Postępujące przemiany społeczne oraz gospodarcze oprócz korzystnych zmian stanowią również wyzwania, które mogą pogłębiać negatywne zjawiska dotyczące rodziny. Problemy takie jak ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie, niewydolność wychowawczo – opiekuńcza, niezaradność lub kryzysowe sytuacje losowe to najczęściej występujące problemy dezorganizujące życie rodziny. Pojawiły się ponadto zjawiska o charakterze globalnym: choroby cywilizacyjne, uzależnienia behawioralne, starzenie się społeczeństwa, migracje, podziały światopoglądowe, generujące wzajemną niechęć i agresję. Wśród czynników, które składają się na dezintegrację rodziny, wypełnić należy: niski poziom kultury, intelektualny oraz moralny dorosłych, niezaradność życiową członków rodziny, brak stabilizacji zawodowej i materialnej, niewydolność wychowawczą rodziców i zaniedbanie obowiązków opiekuńczych względem dzieci, a także alkoholizm jednego lub obojga rodziców, karalność sądową, przejawy psychopatii, maltretowanie oraz znęcanie się nad dzieckiem. Zazwyczaj niekorzystne sytuacje w rodzinie współwystępują ze sobą. Problemy w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań. Pomoc rodzinom zagrożonych kryzysem polega na wzmocnieniu i wsparciu w odzyskaniu zdolności do pełnego, samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie przy uwzględnieniu zasady pomocniczości. Pomoc powinna być udzielana niezwłocznie i mieć charakter profilaktyczny, natomiast podejmowane działania winny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym zaangażowaniem, bo tylko wtedy pomoc jest skuteczna.

Gmina jest zobowiązana do dbania o dobro swoich mieszkańców, a co za tym idzie wspierania i niesienia pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać w/w problemów. Szukając prób pomocy dziecku, uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego rodziny, bo to w dezintegracji rodziny tkwi źródło sieroctwa społecznego.

„Program Wspierania Rodziny dla Gminy Przeworsk na lata 2023-2025” został opracowany w oparciu o art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który wskazuje na zadania własne gminy, którymi są:

1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;

2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;

3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:

a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,

c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;

4) finansowanie:

a) (uchylona)

b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,

c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;

5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego

na terenie gminy.

Podstawowym założeniem Programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin i dzieci. Program określa planowane działania mające na celu wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak również w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania, w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w wychowywaniu dzieci.

Działania przewidziane w założeniach Programu umożliwiają realizowanie na szczeblu gminnym w środowisku lokalnym polityki prorodzinnej, rozumianej jako stwarzanie odpowiednich warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych wzmacniających rodzinę, zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe zaspakajanie przez nią podstawowych potrzeb. Zasadą nadrzędną jest tu ścisła współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań.

Szczególną rolę w procesie wspierania rodziny odgrywa pomoc społeczna. Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej „pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3 ust.1).

Zgodnie z art. 7 w/w ustawy o pomocy społecznej pomocy udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

1. ubóstwa;
2. sieroctwa;
3. bezdomności;
4. bezrobocia;
5. niepełnosprawności;
6. długotrwałej lub ciężkiej choroby;
7. przemocy w rodzinie;
8. potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;

9. potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
10. bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
11. trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
12. trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego;
13. alkoholizmu lub narkomanii;
14. zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
15. klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Priorytetem wspierania rodziny w Gminie Przeworsk jest pomoc w zapewnieniu jej osiągnięcia jak najbardziej optymalnego poziomu do pełnowartościowego funkcjonowania, a także możliwości rozwoju. Pomoc społeczna nie tylko wspiera osoby i całe rodziny, które mają problemy, ale też zapobiega trudnym sytuacjom. Prowadzenie zatem profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą najbardziej optymalną i skuteczną. Praca z rodziną biologiczną, w przypadku gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Na tle powyższego program będzie miał zatem charakter zróżnicowany, zarówno profilaktyczny jak i interwencyjny, w zależności od celów i poszczególnych zadań prowadzących do ich realizacji.

1. PODSTAWA PRAWNA

Zadania przyjęte do realizacji w ramach Programu są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

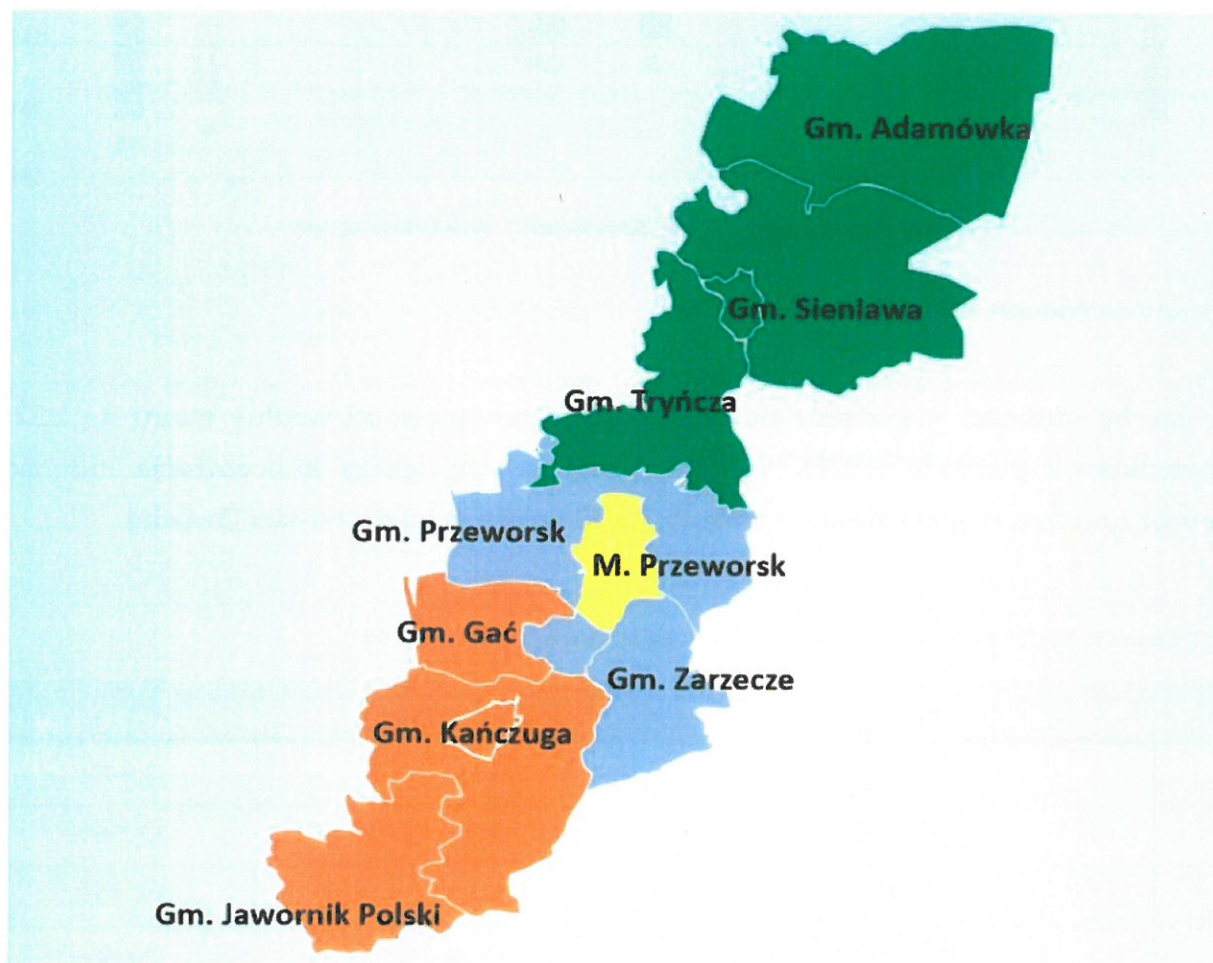
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
- Konwencja o prawach dziecka;
- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy;
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”;
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci.
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Przeworsk na rok 2023.
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Przeworsk na lata 2023-2027.
- Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk do 2030.

2. DIAGNOZA

Poniższa diagnoza demograficzno-społeczna sporządzona została na podstawie dokumentacji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku oraz danych pozyskanych z Urzędu Gminy Przeworsk i Powiatowego Urzędu Pracy w Przeworsku.

2.1. Rys demograficzny

Gmina Przeworsk to gmina wiejska. Należy do województwa podkarpackiego, powiatu przeworskiego. Gmina Przeworsk stanowi 13,0% powierzchni powiatu (14 767 osób w 2021 roku). Gmina Przeworsk położona jest w centralnej części powiatu przeworskiego. Położenie Gminy Przeworsk przedstawiono na poniższej mapie:

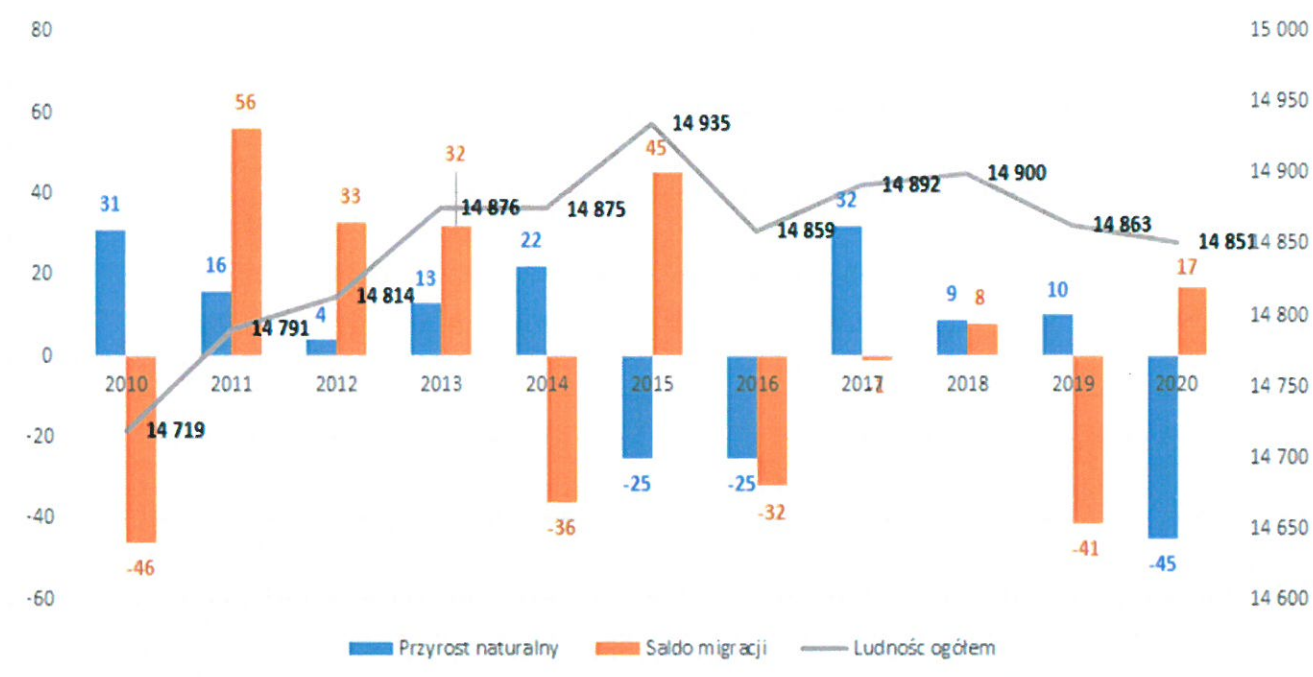

Źródło: Grafika Google

Pod względem powierzchni Gmina Przeworsk jest jedną z największych gmin w powiecie przeworskim i zajmuje obszar 9 097 ha (91km²), i jednocześnie posiada jeden

z najwyższych wyników pod względem gęstości zaludnienia (164 os/km²), skupiając 19% ludności powiatu. Z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Przeworsk wynika, że liczba ludności w okresie ostatnich pięciu lat ulegała stopniowemu, ale stałemu spadkowi.

Wykres 1 Liczba ludności Gminy Przeworsk lata 2010-2020

Źródło: Urząd Gminy Przeworsk – Strategia Rozwoju Gminy Przeworsk

Liczbę ludności w podziale na poszczególne miejscowości według stanu na 2021 rok przedstawia poniższa tabela. Wynika z niej, że największa koncentracja ludności występuje na terenie miejscowości Rozbórz, najmniejsza w miejscowości Gwizdaj.

Tabela 1 Liczba ludności Gminy Przeworsk w podziale na miejscowości w roku 2021.

Lp.	Miejscowość	Liczba ludności	Udział %
1.	Chałupki	508	3,44%
2.	Gorliczyna	2002	13,56%
3.	Grzęska	1981	13,42%
4.	Gwizdaj	309	2,09%
5.	Mirocin	1319	8,93%
6.	Nowosielce	1492	10,10%
7.	Rozbórz	2144	14,52%

8.	Studzian	1627	11,02%
9.	Świętoniowa	876	5,93%
10.	Ujezna	753	5,10%
11.	Urzejowice	1756	11,89%
Suma		14767	100%

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku – Strategia Rozwiązywania problemów społecznych Gminy Przeworsk

2.2. Pomoc społeczna na terenie Gminy Przeworsk

Pomoc społeczną tworzą organy administracji rządowej i samorządowej przy współudziale organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń, kościoła i innych związków wyznaniowych, pracodawców oraz osób fizycznych i prawnych. Na terenie Gminy Przeworsk działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku podejmuje szereg działań, dzięki którym możliwe jest praca na rzecz rodziny. Do tych działań należy:

- rozpoznanie głównych problemów społecznych, ich rozmiaru i zasięgu;
- analiza rzeczywistych potrzeb występujących w gminie;
- zabezpieczenie niezbędnych środków finansowych pozwalających na zaspokojenie potrzeb;
- ustalenie zasad współpracy przy wymianie informacji między instytucjami i organizacjami współpracującym z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej;
- współpraca z osobami oraz rodzinami objętymi pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przy wykorzystaniu pracy socjalnej.

Pod opieką Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku znajdowało się w 2021 roku 470 osób oraz 306 rodzin korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, w 2022 roku – 406 osób oraz 254 rodzin. Szczegółowe dane przedstawiono poniżej:

Tabela 2 Dane o korzystających z pomocy społecznej

Wyszczególnienie	2020	2021	2022
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych – ogółem			
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	540	451	389
Liczba rodzin ogółem	346	290	240
Liczba osób w rodzinach	966	1103	954
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych – ogółem			
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	16	19	17
Liczba rodzin	13	16	14
Liczba osób w rodzinach	51	66	56

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Tabela 3 Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą GOPS-u

Struktura rodziny	Liczba rodzin		
	2020	2021	2022
w tym:	390	313	283
wielodzietne	54	42	40
niepełne	42	43	19

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Tabela 4 Liczba rodzin z podziałem na liczbę dzieci objętych pomocą GOPS-u

Stan na rok	Liczba dzieci w rodzinie					
	1	2	3	4	5	6 i więcej
Liczba rodzin						
2020	31	65	42	12	0	1
2021	24	52	34	8	0	0
2022	22	36	32	8	0	0

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Skuteczne przeciwdziałanie problemom społecznym musi opierać się na ciągłej diagnozie sytuacji oraz prawidłowym przepływie informacji. Z informacji pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Przeworsku wynika, że na terenie Gminy Przeworsk zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przeworsku w 2021 roku było - 780 osób, a w roku 2022 - 718 osób.

Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2021

Stan na rok	Liczba bezrobotnych					
	kobiety	mężczyźni	ogółem	z prawem do zasiłku		
				kobiety	mężczyźni	ogółem
2021	463	317	780	77	42	119

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku

Tabela 6 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2022

Stan na rok	Liczba bezrobotnych					
	kobiety	mężczyźni	ogółem	z prawem do zasiłku		
				kobiety	mężczyźni	ogółem
2022	409	309	718	54	44	98

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Przeworsku

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej przy jednoczesnym wystąpieniu, co najmniej jednej z wymienionych okoliczności: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowych.

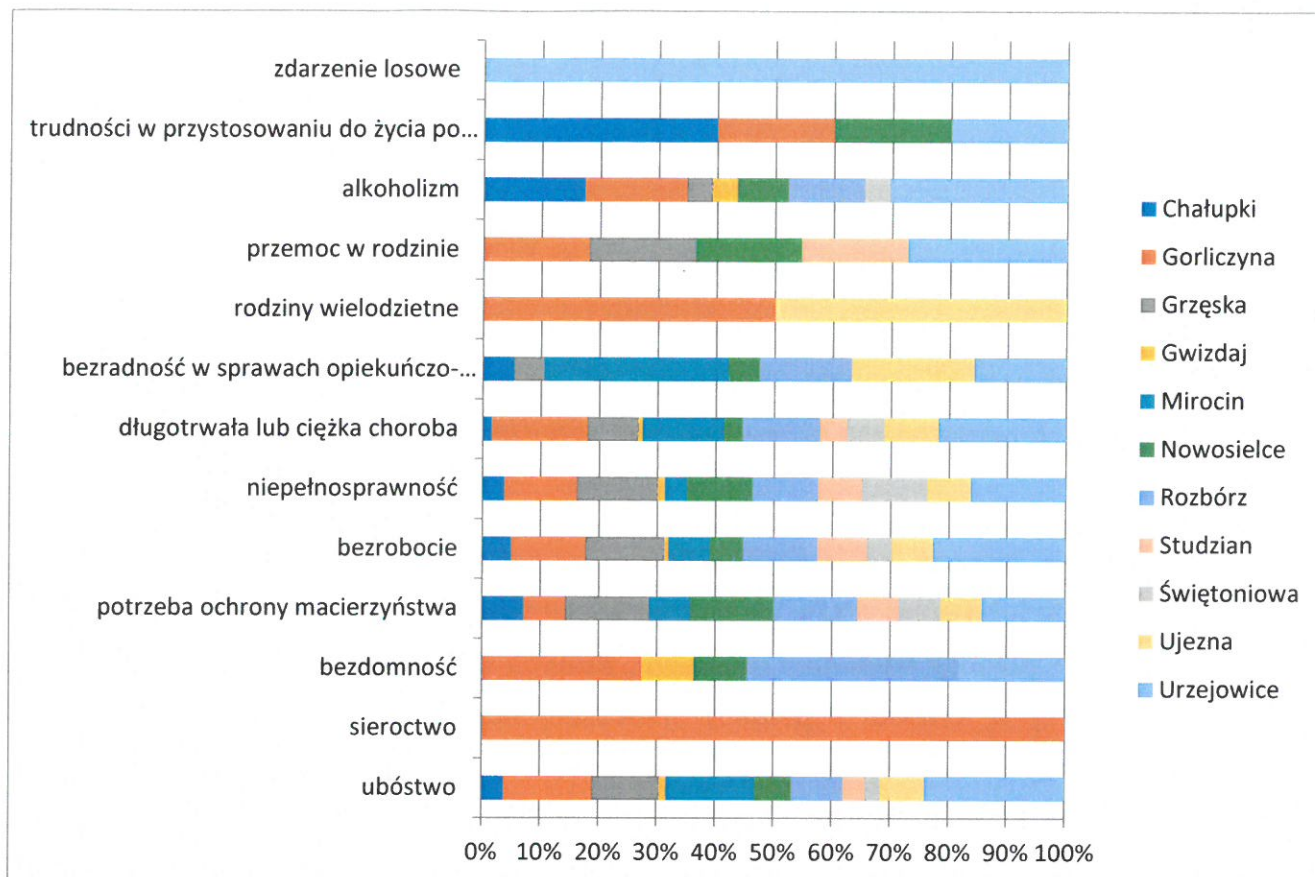
Tabela 7 Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2020-2022

Lp.	Powód przyznania pomocy	Liczba rodzin		
		2020	2021	2022
1	bezrobocie	189	141	111
2	ubóstwo	100	79	70
3	niepełnosprawność	78	80	75
4	długotrwała lub ciężka choroba	151	128	122
5	potrzeba ochrony macierzyństwa	20	14	19
6	bezradność w sprawach opiek. - wych. i prowadzeniu gosp. dom. (w tym rodzina niepełna, wielodzietność)	65	19	16
7	alkoholizm	26	23	20
8	przemoc w rodzinie	18	11	8
9	bezdromność	7	11	11
10	opuszczenie zakładu karnego	7	5	2
11	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	22	0	0
12	Zdarzenie losowe	9	4	0

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Jak wskazują powyższe dane liczba osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku na przestrzeni ubiegłych lat spada. Jak wskazuje przedstawiona analiza najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. Na stałym poziomie jako przesłanka udzielania pomocy utrzymuje się alkoholizm.

Wykres 2. Skala intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Przeworsk

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Interpretując powyższy wykres, przedstawiający skalę intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Przeworsk, zauważyć można, że:

- problemem społecznym najczęściej rejestrowanym w miejscowościach Gminy Przeworsk jest bezrobocie. Występuje ono we wszystkich miejscowościach gminy, aczkolwiek z największą intensywnością w miejscowości Urzejowice (22%);
- kolejnym problemem społecznym o dużej skali występowania na analizowanym obszarze jest długotrwała i ciężka choroba - problem ten występuje we wszystkich miejscowościach Gminy Przeworsk, z największą intensywnością w Urzejowicach i Gorliczynie (po 22%, 16%);
- ubóstwo, to najczęstszy powód udzielania pomocy społecznej wśród mieszkańców miejscowości Urzejowice (24%), Mirocin (15%), Gorliczyna (15%);
- osoby niepełnosprawne objęte pomocą społeczną w większości są również mieszkańcami miejscowości Urzejowice (16%);

- potrzeba ochrony macierzyństwa zgłaszana jest we wszystkich miejscowościach gminy;
- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych występuje wyłącznie w miejscowościach Mirocin, Ujezna, Urzejowice, Rozbórz;
- bezdomność w niewielkim stopniu występuje w miejscowości Rozbórz i Gorliczyna, a pojedyncze przypadki w miejscowości Gwizdaj i Nowosielce;
- problemem społecznym często rejestrowanym w miejscowościach Gminy Przeworsk jest alkoholizm. Występuje on we wszystkich miejscowościach gminy, aczkolwiek z największą intensywnością w miejscowości Urzejowice ponad 30%.

Ustawa o pomocy społecznej definiuje ubóstwo na podstawie mieszczania się dochodu rodziny lub osoby w tzw. minimum socjalnym. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie minimum socjalnego. Podstawowym czynnikiem ubóstwa jest bezrobocie. Poziom ubóstwa szczególnie widoczny jest w rodzinach wielodzietnych, rodzinach samotnie wychowujących dzieci oraz w rodzinach utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (innych niż renta i emerytura). Jednym z najczęstszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Przeworsku jest ubóstwo. W 2021 roku 15% ogółu wszystkich rodzin objętych pomocą jako główny powód trudnej sytuacji wskazało ubóstwo.

W celu zminimalizowania skutków ubóstwa, lokalny samorząd realizuje zadania własne i zlecone. W Gminie Przeworsk instytucją wykonującą zadania należące do właściwości gminy z zakresu pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Pomoc GOPS realizowana jest poprzez:

- świadczenia niematerialne: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, usługi opiekuńcze, zapewnienie schronienia bezdomnym, kierowanie do instytucjonalnych form pomocy,
- kwalifikowanie dzieci na wypoczynek, współorganizowanie przedsięwzięć okolicznościowych,
- realizacja programów rządowych, świadczenia rzeczowe: zapewnienie opału, odzieży, żywności,
- świadczenia finansowe: zasiłki stałe, okresowe, celowe i celowe specjalne,
- aktywne formy pomocy: realizacja instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej.

Samorząd wspiera rodziny ubogie posiadające dzieci, udzielając świadczeń pomocy materialnej o charakterze socjalnym z dotacji celowej, pochodzącej ze środków budżetu państwa, w formie przyznawanego uczniom gminnych placówek stypendium socjalnego oraz zasiłku szkolnego. Od roku 2021 na ten cel przeznaczane jest rocznie średnio 1 260,59 zł miesięcznie na ucznia. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych od 2020 r. udział środków własnych Gminy Przeworsk w w/w pomocy, to minimum 20% kwoty dotacji.

Bezrobocie jest problemem złożonym i różnie definiowanym. Szerszą kategorią jest pozostawanie bez pracy lub nieaktywność zawodowa. Są to kategorie szczególnie ważne z punktu widzenia opisu klientów pomocy społecznej oraz programów adresowanych do nich w ramach tego systemu.

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz tego zjawiska głównie ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia ukrytego oraz „pracy na czarno”. Bezrobocie obniża standard życia i rozszerza obraz patologii społecznej. Bezpośrednio wpływa na poziom życia rodzin i prowadzi często do:

- dezintegracji rodziny,
- osłabienia więzi emocjonalnych między członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego,
- utraty poczucia bezpieczeństwa i wpływu na własne życie,
- degradacji ekonomicznej i społecznej.

Bezrobocie jest dotkliwe nie tylko dla osób pozostających bez pracy, lecz także dla ich rodzin. W funkcjonowaniu rodzin dotkniętych bezrobociem dochodzi do poważnych zakłóceń. Negatywne zmiany mogą dotyczyć wszystkich funkcji rodziny. Negatywny wpływ bezrobocia na więź małżeńską niesie ze sobą niebezpieczeństwo osłabienia związków uczuciowych i zaburzenia ról małżeńskich i rodzicielskich. Utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstawanie napięć i konfliktów w rodzinie. Z drugiej strony, ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb. Bezrobocie rodziców nie stwarza poczucia bezpieczeństwa u dzieci i negatywnie wpływa na ich dalszą edukację. Często prowadzi do rozpadu rodziny i może być zagrożeniem przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Problem bezrobocia zwłaszcza długotrwałego wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływania. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to w głównej mierze rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na aktywne poszukiwanie

zatrudnienia i pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego.

Na uwagę zasługuje grupa rodzin, którym przyznano pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny, złe wypełnianie ról społecznych powoduje jej destrukcję. W rodzinach dysfunkcyjnych często występują u dzieci problemy w nauce, problemy wychowawcze aż do wkraczania na drogę przestępstwa. Bezradność osób w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest jednym z ważniejszych problemów dotyczących w głównej mierze rodzin o niskim statusie społecznym i niskiej świadomości wychowawczej, o zaburzonych relacjach małżeńskich. Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność wielu instytucji i podmiotów skupia się przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do edukacji, służby zdrowia, wypoczynku.

Przemoc domową, zwaną też przemocą w rodzinie, można najogólniej zdefiniować jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Najczęściej przyczyną przemocy i agresji w rodzinie jest: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Przemoc w rodzinie powoduje łamanie norm moralno-prawnych, zastraszanie dzieci, agresje, depresje i choroby psychiczne. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, osoby starsze, niepełnosprawne, rzadziej mężczyźni. W stosunku do dzieci przemoc stosują zazwyczaj obydwój rodzice. Oboje są sprawcami zaniedbań, jednak z opinii pracowników socjalnych wynika, że w większym stopniu to mężczyźni zostawiają rodziny, unikając łożenia na ich utrzymanie i odpowiedzialności za wychowanie dzieci.

Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie wymaga zintegrowanego działania wielu instytucji i podmiotów wykonujących zadania z tego zakresu. Analiza danych zgromadzonych w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Przeworsku pozwala stwierdzić, że w latach 2020-2022 tj. 2020 – 18, 2021 – 11 i 2022 - 8 rodzin z Gminy Przeworsk skorzystało z dostępnych form pomocy z powodu przemocy. Przemoc w rodzinie to wciąż temat tabu, dlatego ofiarom przemocy tak trudno uzyskać fachową pomoc. Również, dlatego dane statystyczne mogą daleko odbiegać od rzeczywistej liczby i skali zjawiska.

Dokumentacja „Niebieskiej Karty” jest wykorzystywana i stanowi podstawę przy kierowaniu sprawy na drogę postępowania sądowego. Uchwałą Nr XXXV/227/2022 Rady Gminy Przeworsk z dnia 30 marca 2022 roku został uchwalony Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Powołano Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, którego głównym zadaniem

jest tworzenie gminnego systemu pomocy ofiarom przemocy domowej przy współpracy różnych osób, instytucji i organizacji. Podejmowane działania w ramach Zespołu służą zwiększeniu świadomości społecznej na temat przemocy domowej, motywowaniu ofiar przemocy w rodzinie do żądania ochrony swoich praw i szukania pomocy.

Z danych statystycznych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Przeworsku wynika, że w 2021 roku było 148 interwencji domowych, gdzie sporządzono 31 „Niebieskich Kart”. W 2022 roku sporządzono 33 „Niebieskie Karty”.

Alkoholizm to zjawisko, które dotyka wielu mieszkańców Gminy Przeworsk w różnym wieku, niezależnie od miejsca zamieszkania, płci, wykształcenia. Nadużywanie alkoholu prowadzi do dezintegracji rodziny, jest przyczyną przemocy domowej, sprzyja powstawaniu nieformalnych grup społecznych stanowiących zagrożenie dla ładu i bezpieczeństwa publicznego.

Podstawą prawną działań związanych z rozwiązywaniem problemów alkoholowych jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Na terenie Gminy Przeworsk działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Kierunki działań wyznaczone przez Komisję obejmują w szczególności:

- działania wspierające,
- działania korygujące,
- działania interwencyjne.

Osoby nadużywające alkoholu kierowane są do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych — w 2021 roku wnioskowano dla 17 osób uzależnionych o objęcie leczeniem odwykowym. Ponadto w Gminie realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje z instytucjami i organizacjami pozarządowymi, które w różnym stopniu niosą pomoc i wsparcie osobom uzależnionym i ich rodzinom.

2.3 . Świadczenia rodzinne i fundusz alimentacyjny

Jedną z form wspierania rodziny udzielaną przez tut. Ośrodek jest realizacja zadań wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Ustawa ta tworzy system zabezpieczeń dla rodziny poprzez udzielanie następujących świadczeń:

3. Zasiłek rodzinny z dodatkami z tytułu:

- a. urodzenia dziecka
- b. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- c. samotnego wychowywania dziecka
- d. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- e. kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- f. rozpoczęcia roku szkolnego
- g. podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

4. Świadczenia opiekuńcze:

- a. zasiłek pielęgnacyjny
- b. świadczenie pielęgnacyjne
- c. specjalny zasiłek opiekuńczy
- d. zasiłek dla opiekuna

5. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka

6. Świadczenie rodzicielskie

7. Fundusz alimentacyjny

Tabela 8 Świadczenia wypłacane przez w Gminie Przeworsk w latach 2020-2022

Rodzaj świadczenia	2020 r.		2021 r.		2022 r.	
	Liczba rodzin	Wyplacona kwota	Liczba rodzin	Wyplacona kwota	Liczba rodzin	Wyplacona kwota
Świadczenia rodzinne	2 108	5 929 429,61 zł	2242	6 437 286,00 zł;	2 115	7 135 385,78 zł
Świadczenie wychowawcze	1 735	16 956 0000,00zł	1865	17 132 000,00 zł;	1 659	7 002 882,00 zł
Fundusz Alimentacyjny	46	386 711,00 zł	36	309 635,00 zł;	31	272 367,00 zł

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Rodziny wielodzietne (trójka dzieci i więcej) z terenu Gminy Przeworsk mogą ubiegać się o Kartę Dużej Rodziny, która jest dostępna w dwóch formach: tradycyjnej (tj.

plastikowej) i elektronicznej (tj. na urządzeniach mobilnych). Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje niezależnie od dochodu. Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. W samym 2022 roku wydano 255 Kart Dużej Rodziny dla mieszkańców Gminy.

2.4. Edukacja szkolna i wsparcie finansowe uczniów na terenie Gminy Przeworsk

Istotnym elementem polityki wyrównującej szanse rozwojowe jest edukacja wczesnoszkolna. Dzieci narażone na wykluczenie społeczne mają dzięki placówkom oświatowym szanse na zrównoważony rozwój w sferze poznawczej, funkcjonalnej i społecznej. Na terenie Gminy Przeworsk wychowaniem przedszkolnym zajmuje się 8 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, 2 przedszkola niepubliczne oraz 1 przedszkole samorządowe. Łącznie liczba dzieci uczęszczających do w/w placówek w 2022 roku wynosiła 539 dzieci.

Tabela 9 Dane dotyczące liczby dzieci w edukacji przedszkolnej

Placówka	Liczba przedszkoli/Liczba dzieci w roku szkolnym		
	2020	2021	2022
Przedszkole niepubliczne	2/196	2/222	2/212
Oddział przedszkolny	8/255	8/271	8/277
Przedszkole samorządowe	1/50	1/50	1/50

Źródło: opracowanie z danych Centrum Usług Wspólnych w Przeworsku

Tabela 10 Edukacja szkolna w Gminie Przeworsk

Szkoła	Liczba szkół podstawowych/ Liczba dzieci w roku szkolnym		
	2017	2018	2019
szkoła podstawowa	9/1157	9/1154	9/1258

Źródło: opracowanie z danych Centrum Usług Wspólnych w Przeworsku

Tabela 11 Dzieci z rodzin o niskich dochodach objęte były pomocą w formie stypendiów.

Rok szkolny	Liczba dzieci korzystających z stypendium
2020/2021	81
2021/2022	74
2022/2023	73

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Formą wsparcia w kryzysach szkolnych, rówieśniczych i osobistych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych jest świetlica opiekuńcza, prowadzona przy Szkole Podstawowej w Rozborzu w formie placówki wsparcia dziennego. Dzieci otoczone opieką wychowawcy w godzinach popołudniowych mają zapewnione warunki do nauki, zabawy oraz twórczego spędzania wolnego czasu. Uczestnikami zajęć są w większości dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Dodatkowo dzieci objęte wychowaniem i edukacją szkolną, których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego określonego ustawą o pomocy społecznej, mają możliwość korzystania z ciepłych posiłków w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”. W 2022 r. z nieodpłatnych posiłków skorzystało 141 uczniów do ukończenia szkoły ponadpodstawowej.

2.5. Asystent rodziny i piecza zastępcza

Kolejną formą wspierania rodziny oferowaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku jest asystentura rodziny, która jest pogłębioną i systematyczną pracą środowiskową. Celem asystentury rodziny jest udzielenie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zakres zadań asystenta rodziny zgodnie z art. 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obejmuje w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;

- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

W sytuacji, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji i nie są w stanie sami wypełniać należycie funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec dzieci Sąd Rodzinny może zdecydować o potrzebie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest instytucją, która wykonuje postanowienie sądu, natomiast gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej finansuje pobyt. Gmina Przeworsk ponosi odpłatność za

pobyt dzieci w pieczy zastępczej, odpowiednio w wysokości:

- 1) 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 2) 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 3) 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej

Tabela 12 Asystentura rodziny w latach 2020-2022

	2020	2021	2022
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	6	10	12
Liczba dzieci w tych rodzinach	20	31	32
Liczba asystentów rodziny	2	2	2

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Tabela 13 Koszty związane z odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

	2020	2021	2022
Odpłatność Gminy Przeworsk	167 907,96 zł	174 717,30 zł	7 812, 54 zł
Liczba dzieci w pieczy zastępczej, za które gmina ponosi odpłatność	15	16	14

Źródło: opracowanie z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku

Szczególnie istotny jest aktywny udział osób i rodzin ubiegających się o pomoc, chęć współpracy oraz właściwe i w pełni wykorzystanie własnych możliwości i uprawnień. Dlatego też podstawowym narzędziem pracy będzie szeroko rozumiana praca socjalna. Szczególny nacisk położony jest na współudział osoby i rodziny w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych. Aby osiągnąć ten cel należy podejmować takie działania wobec jednostki, aby zmieniła swój sposób myślenia, postawę z biernej i roszczeniowej na aktywną, tak aby będąc w sytuacji kryzysowej w pierwszej kolejności potrafiła wykorzystać własne możliwości.

Praca nad uświadamianiem klientowi, że to on jest odpowiedzialny za rozwiązanie własnych problemów uwieńczone jest podpisaniem kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny nakłada na osobę bądź rodzinę szereg zobowiązań monitorowanych przez pracownika socjalnego. Należyte wywiązywanie się z ustaleń może być wynagradzane pomocą finansową. Taki sposób działania ma na celu pobudzenie większej aktywności klienta i działa mobilizująco na poszukiwanie samodzielnych rozwiązań. Prowadzi do

zbudowania świadomości osoby lub rodziny, że tkwi w niej potencjał do zmian, a wszystkie jej wysiłki są wspierane przez Ośrodek.

3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

- **Mocne strony** (wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.
- **Słabe strony** (wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.
- **Szanse** (zewnątrze czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.
- **Zagrożenia** (zewnątrze czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

Analiza SWOT ocenia istniejące i prognozowane czynniki zmian w kategoriach wewnętrznych sił i słabości oraz zewnętrznych szans i zagrożeń. Analiza ta ukierunkowuje myślenie na rozwiązywanie problemów, podejmowanie wyzwań, poszukiwanie kierunków rozwoju i projektowanie działań.

Analiza SWOT, jako metoda diagnostyczna dokonująca analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego danego obszaru problemowego, zakłada trzy etapy postępowania:

- Identyfikację i analizę: silnych i słabych stron;
- Identyfikację i analizę: szans i zagrożeń;
- Określenie strategicznej sytuacji w rozwiązywaniu problemu społecznego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> + szeroka oferta GOPS w zakresie usług opiekuńczych i dobrze przygotowana kadra służb społecznych; + dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, Policji, pracowników oświaty; + działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego (porady prawne i psychologiczne); + działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; + przyjęcie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Przeworsk; + dożywianie dzieci w szkole w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”; + organizacje pozarządowe aktywnie działające w sferze społecznej; + wspieranie przez samorząd NGO działających na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny; + współpraca z organizacjami pozarządowymi (CARITAS, PCK, Fundacje i Stowarzyszenia, Fundacja Wzrastania); + funkcjonujące Centrum Integracji Społecznej w Chałupkach oferujące wsparcie osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem; + współpraca GOPS ze szkołami (edukacja, wypoczynek młodzieży ze środków na programy antyalkoholowe); + rozwijająca się oferta dla dzieci, rodzin dysfunkcyjnych, osób zagrożonych 	<ul style="list-style-type: none"> + negatywne trendy demograficzne – niski wskaźnik przyrostu naturalnego; + obniżający się wiek inicjacji alkoholowej, tytoniowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży; + postępujące zjawisko szkolnej przemocy i agresji wśród dzieci i młodzieży; + społeczne przyzwolenie na przemoc – rodzina za zamkniętymi drzwiami; + brak rodzin wspierających; + ograniczone możliwości finansowe na organizację różnorodnych form zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży; + niewystarczająca liczba pozalekcyjnych i pozaszkolnych zajęć dla dzieci w wieku szkolnym; + niska dostępność do pracy zarobkowej oraz możliwość zmiany miejsca pracy; + brak mieszkań chronionych ; + niedostateczna baza wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; + niedostateczna oferta aktywizująca osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, grupy marginalizowane; + niewystarczająca skuteczność w docieraniu z informacją o ofercie dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem; + brak mieszkań komunalnych; + brak spółdzielni socjalnych w gminie; + pogarszająca się sytuacja finansowa gminy;

- wykluczeniem społecznym (np. spotkania Mikołajkowe dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, Wigilia dla osób samotnych, spotkania noworoczne dla podopiecznych GOPS);
- + dobrze przygotowana specjalistyczna kadra GOPS pracująca z osobami wykluczonymi i zagrożonymi wykluczeniem społecznym ;
 - + dobrze przygotowana, specjalistyczna kadra w szkołach ;
 - + rozwinięty potencjał materialny opieki społecznej;
 - + stały monitoring problemu bezdomności i marginalizacji;
 - + promocja zdrowego stylu życia w programach edukacyjnych (szkoły, przedszkola oraz na rzecz ogółu mieszkańców);
 - + zmniejszanie się liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia opieki społecznej;
 - + dostępne doradztwo zawodowe;
 - + współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji osób pozostających bez zatrudnienia;
 - + sąsiedztwo miasta Przeworsk;
 - + dobrze wyposażone, funkcjonujące 3 przychodnie ZOZ oraz pielęgniarstwa środowiskowego;
 - + funkcjonujący niepubliczny zakład rehabilitacji w Grzęsce;
 - + funkcjonujący żłobek samorządowy i przedszkole samorządowe oraz dwa niepubliczne przedszkola;
- + niewystarczający stopień integracji mieszkańców;
 - + słabo rozwinięty lokalny system wzajemnej pomocy sąsiedzkiej – osłabione więzi i relacje sąsiedzkie;
 - + niedostateczna integracja międzypokoleniowa;
 - + stosunkowo niski poziom kapitału społecznego – niski stopień zaangażowania mieszkańców w życie publiczne, w tym w zakresie konsultacji społecznych;
 - + niska świadomość mieszkańców w zakresie istnienia i oferty NGO działających w gminie;
 - + nierozwinięta aktywność na rzecz przekazywania wiedzy i umiejętności przez seniorów dzieciom i młodzieży;
 - + niechęć części mieszkańców do podejmowania pracy;
 - + relatywnie wysoki odsetek osób bezrobotnych w porównaniu z innymi gminami powiatu przeworskiego;
 - + ograniczona liczba miejsc pracy dla kobiet;
 - + przypadki „szarej strefy” w zatrudnieniu;
 - + niskie wynagrodzenia w stosunku do wykonywanej pracy i do wysokości otrzymywanych świadczeń z GOPS;
 - + przypadki wandalizmu;
 - + zbyt mało miejsc objętych monitoringiem wizyjnym oraz jego niska jakość;
 - + niewystarczające wsparcie dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie;
 - + mała ilość programów profilaktycznych;

<ul style="list-style-type: none"> + funkcjonujący GOK oraz Biblioteka Publiczna posiadająca 6 filii; + dostępne pozaszkolne zajęcia muzyczne; + aktywność sołtysów w działaniach społecznych i na rzecz społeczności poszczególnych miejscowości (sołtysi, jako ważni liderzy lokalni); + korzystanie z programów gwarantujących rodzinie system ulg np. KDR. 	<ul style="list-style-type: none"> + niska świadomość w zakresie uczestnictwa w programach profilaktycznych; + niewielka liczba organizacji pozarządowych i wolontariuszy działających w gminie w obszarze polityki społecznej; + niewystarczająca świadomość i oferta w zakresie możliwości uprawiania różnorodnych dyscyplin sportowych; + niewystarczająca liczba godzin w zakresie kół zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych pogłębiających wiedzę z danego przedmiotu.
--	--

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> + dostęp do zajęć korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie (Powiat); + Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku; + dostępność środków w ramach programów krajowych; + dostępność środków w ramach programów pomocy UE; + możliwość korzystania ze środków na podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców, zdobywanie doświadczenia i lepszego dostosowania ich do rynku pracy; + dynamiczny rozwój nowoczesnych technologii możliwych do zastosowania w sferze społecznej; + rządowe programy wsparcia dla rodzin, 	<ul style="list-style-type: none"> + ciągle zmiany legislacyjne – mała stabilność prawa, w tym w dziedzinie pomocy społecznej; + niedostateczne rezultaty rozwiązań systemowych w zakresie wychodzenia z problemu dziedziczenia biedy, wykluczenia społecznego; + postępujący proces starzenia się społeczeństwa; + bierność większości osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem w poszukiwaniu rozwiązania swoich problemów życiowych; + rosnący udział dzieci wychowywanych w rodzinach rozbitych lub niepełnych; + niekorzystne dla samorządów przepisy prawne zwiększające zobowiązania gminy wobec mieszkańców – bez pokrycia z budżetu

<p>seniorów oraz przedsiębiorców;</p> <ul style="list-style-type: none"> + rosnąca popularność znaczenia i potrzeby prowadzenia zdrowego stylu życia; + rosnąca świadomość społeczna w zakresie zagrożeń przemocą w rodzinie oraz możliwości korzystania z oferty pomocowej; + edukacja rodziców w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych; + wzmocnienie wartości i więzi rodzinnych; + organizowanie spotkań dla rodzin mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie wykluczeniu; + dostępność ogólnopolskich rekomendowanych programów edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie radzenia sobie z problemami społecznymi; + szeroki dostęp do informacji, znajdujących się w mediach publicznych, prywatnych i społecznościowych; + dostępność do doświadczeń i dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych w Polsce i za granicą; + rozwijający się sektor organizacji pozarządowych zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych; + tworzenie placówek wsparcia dziennego; + tworzenie rodzin wspierających. 	<p>państwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> + utrzymująca się niestabilność gospodarcza naruszająca poczucie bezpieczeństwa socjalnego; + duża dostępność środków i substancji psychoaktywnych destruktywnie oddziałujących na osoby je zażywające (szczególnie szkodliwe dla osób młodych); + niekorzystne zmiany socjologiczne w społeczeństwie: marginalizacja ludzi w wieku podeszłym, rozluźnienie tradycyjnych więzi rodzinnych, zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno/dwupokoleniową; + zanik kontaktów bezpośrednich między ludźmi na rzecz kontaktów pośrednich (Internet, telefon); + długotrwałe procedury (sądowe) umieszczenia osób uzależnionych w placówkach leczniczych (odwykowych) długie terminy oczekiwania na leczenie odwykowe; + brak chęci współpracy z pracownikiem socjalnym/ asystentem rodziny; + wypalenie zawodowe pracowników realizujących wsparcie.
--	---

4. CELE PROGRAMU

4.1. Cel główny

Celem głównym Programu jest:

Tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie systemu profilaktyki, wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej z terenu Gminy Przeworsk.

4.2. Cele szczegółowe

W oparciu o cel główny sformułowano następujące cele szczegółowe, w ramach których wyodrębniono zadania związane z realizacją Programu:

- + Wspieranie funkcjonowania rodziny w sferze socjalno-bytowej.

Zadanie	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin poprzez udzielenie pomocy materialnej i rzeczowej.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej.	GOPS w Przeworsku	- liczba rodzin którym przyznano świadczenia rodzinne wraz z dodatkami; - liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego; - liczba rodzin korzystających ze wsparcia finansowego (zasiłki celowe, okresowe i stałe); - liczba rodzin korzystających z pomocy żywnościowej w ramach programów obejmujących pomoc żywnościową.	2023-2025
	Objęcie dożywianiem zgodnie z wieloletnim Programem „Posiłek w szkole i w domu”.	GOPS w Przeworsku	- liczba przyznanych świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności; -liczba dzieci dożywianych w szkole w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”.	

Realizacja rządowego Programu wspierania rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny.	Przyjmowanie wniosków i wydawanie KDR osobom uprawnionym.	GOPS w Przeworsku	- liczba wydanych KDR w ciągu roku.	2023-2025
---	---	-------------------	-------------------------------------	-----------

Źródło: opracowanie własne

+ Wyrównanie szans społecznych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Zadanie	Działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin dotkniętych trudną sytuacją finansową stypendiów.	Udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy w formie stypendiów, wyprawek szkolnych.	GOPS w Przeworsku.	- liczba przyznanych stypendiów, zasiłków szkolnych.	2023-2025
Zapewnienie wypoczynku dla dzieci i młodzieży.	Organizowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży.	GOPS w Przeworsku w współpracy z innymi instytucjami.	- liczba dzieci uczestniczących w koloniach, obozach.	2023-2025
	Organizowanie form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	Urząd Gminy Przeworsk w współpracy z innymi instytucjami np. bibliotekami.	- liczba zajęć.	

Źródło: opracowanie własne

+ Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny.

Zadanie	Działanie	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
---------	-----------	---------------------	----------	-----------------

Organizowanie i podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin z dziećmi.	Realizacja prelekcji, warsztatów, programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i ich rodziców z zakresu terapii uzależnień przemocy itp.	Placówki oświatowe z terenu gminy (światlica w Rozborzu), GOPS w Przeworsku, GKRPA w Przeworsku.	-liczba profilaktycznych i edukacyjnych szkoleń, warsztatów prelekcji; - liczba dzieci uczęszczających do placówek wsparcia dziennego.	2023-2025
	Realizowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, leczenia uzależnień oraz terapii dla ofiar przemocy.	GOPS w Przeworsku; GKRPA w Przeworsku; Zespół Interdyscyplinarny.	-liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty; -liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem w ramach procedury Niebieskie Karty; liczba osób które podjęły terapię; liczba osób, które zakończyły terapię.	
	Zapewnienie środków finansowych na funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego przy Gminie Przeworsk	Urząd Gminy Przeworsk	- kwota środków finansowych na realizację działania; - liczba udzielonych porad.	

Źródło: opracowanie własne

- + Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Zadanie	Działanie	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Praca socjalna w środowisku oraz współpraca z asystentem	GOPS w Przeworsku, Sąd Rejonowy.	- liczba rodzin i dzieci objętych pracą socjalną.	2023-2025

	rodziny.			
Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin będących w kryzysie.	Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.	GOPS w Przeworsku	- Liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi korzystających ze wsparcia asystenta rodziny - liczba rodzin objętych koordynacją poradnictwa „za życiem”	2023-2025
	Zabezpieczenie środków na pobyt dziecka w pieczy zastępczej	GOPS w Przeworsku, PCPR w Przeworsku	- Liczba dzieci w pieczy zastępczej, - kwota przeznaczona na pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej	
	Podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	GOPS w Przeworsku, PCPR w Przeworsku, Sąd Rejonowy w Przeworsku	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych	
Zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego	- zapewnienie możliwości skorzystania z pomocy specjalistów m.in.: psychologa, pedagoga, radcy prawnego, psychoterapeuty	Urząd Gminy w Przeworsku, GOPS w Przeworsku; PCPR w Przeworsku; -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku -placówki oświatowe na terenie Gminy Przeworsk.	- liczba placówek udzielających poradnictwa	2023-2025

Źródło: opracowanie własne

- + Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę i dzieci.

Zadanie	Działanie	Podmiot realizujący	Wskaźnik	Czas realizacji
Umożliwienie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracownikom działającym na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	Organizacja warsztatów i szkoleń dla pracowników na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	Wszyscy realizatorzy Programu.	-liczba szkoleń, spotkań, konferencji; -liczba pracowników biorących udział w szkoleniach.	2023-2025
Doskonalenie współpracy między instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz rodziny.	Wymiana dobrych praktyk wśród pracowników działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.	Wszyscy realizatorzy Programu.	-liczba szkoleń, spotkań, konferencji; -liczba pracowników biorących udział w szkoleniach.	2023-2025

Źródło: opracowanie własne

5. ODBIORCY I ADRESACI PROGRAMU.

Odbiorcami Programu są:

- + Rodziny niezaradne życiowo, potrzebujące wsparcia oraz przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Programem mogą zostać objęte rodziny, które nie posiadają zdolności wychowawczych i popełniają błędy wychowawcze. W takiej rodzinie brak jest stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa. Dysfunkcyjność rodziny wpływa na załamanie struktury relacji rodzinnej. Wtedy też rodzina jako podstawowa komórka społeczna nie może spełniać

podstawowych funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Najczęściej problemy w takich rodzinach wynikają z niskiego poziomu wykształcenia rodziców czy też trudnej sytuacji materialno-bytowej, bądź z uzależnienia. Rodziny naznaczone ubóstwem, często wynikającym z braku pracy, są tą częścią społeczeństwa, która jest zagrożona dezorganizacją pracy rodziny. Wiele osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Przeworsku boryka się z problemem bezrobocia. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny i prowadzi do narastania kwestii ubóstwa.

+ Dzieci i młodzież którym rodzina nie zapewnia należytej opieki.

Dzieci rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym mają na ogół problemy w sferze emocjonalnej. Ich zaburzenia nie pozwalają na prawidłowe funkcjonowanie. W taki sposób dziecko z głębokim deficytem emocjonalnym nie wykształtuje odpowiedniej hierarchii wartości. Proces ukierunkowania dziecka jest niezwykle trudnym procesem, który pochłania wiele pracy i wysiłku. Na niedostosowanie społeczne dzieci duży wpływ ma środowisko pierwotne, którym jest rodzina oraz rozwój cywilizacji i technologii, a także środowisko rówieśnicze. Rodzina niezależnie od tego jak funkcjonuje, czy jest środowiskiem zdrowym i wartościowym moralnie, czy też przejawia wyraźne cechy patologii – w każdym przypadku kształtuje osobowość, postawę społeczną, wyznacza kolejność losu dziecka.

+ Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci.

Działania z zakresu pomocy społecznej z mocy ustawy wykonują organy administracji rządowej i samorządowej. Współpracują w tym zakresie z organizacjami społecznymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

6. REALIZACJA PROGRAMU

Koordinatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. Ponadto w jego realizację zaangażowane będą na terenie Gminy Przeworsk następujące instytucje:

- Urząd Gminy Przeworsk;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku;
- Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przeworsku;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

- w Przeworsku;
- Placówki oświatowe na terenie Gminy Przeworsk;
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Przeworsku;
 - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku;
 - Sąd Rejonowy w Przeworsku Wydział Rodzinny i Nieletnich w Przeworsku;
 - Punkt Konsultacyjny przy Urzędzie Gminy Przeworsk;
 - Organizacje pozarządowe.

6.1. Efekty i rezultaty realizacji Programu

Realizacja Programu Wspierania Rodziny ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. Przewiduje się, że efektem realizacji Programu będzie polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie występowania patologii społecznych, zminimalizowanie negatywnych zachowań, a tym samym zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinach oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka. Ponadto stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia dla rodzin przy wykorzystaniu istniejących zasobów pozwoli na wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych. W terminie do dnia 31 marca każdego roku przedstawiane będzie Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

6.2. Finansowanie

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2023 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Przeworsk, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

6.3. Monitoring i ewaluacja

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przeworsku. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian

w programie. Ocena realizacji w/w Programu dokonywana będzie przede wszystkim w oparciu o określone wskaźniki. Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji a także planowanie kolejnych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

Ewaluacja będzie miała charakter usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.

Celem uzyskania efektywnej realizacji założonych celów należy działać w sposób kompleksowy, tj. wszystkie instytucje powinny ze sobą ściśle współpracować.

7. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, a w szczególności życia dzieci. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a rodzinom w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości do samodzielnego zmierzenia się z występującymi problemami. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności Gminy Przeworsk lata 2010-2020.....	9
Wykres 2. Skala intensywności występowania problemów społecznych w poszczególnych miejscowościach Gminy Przeworsk	14

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności Gminy Przeworsk w podziale na miejscowości w roku 2021.	9
Tabela 2 Dane o korzystających z pomocy społecznej	11
Tabela 3 Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą GOPS-u	11
Tabela 4 Liczba rodzin z podziałem na liczbę dzieci objętych pomocą GOPS-u	11
Tabela 5 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2021.....	12
Tabela 6 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy z Gminy Przeworsk w roku 2022.....	12
Tabela 7 Powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2020-2022.....	13
Tabela 8 Świadczenia wypłacane przez w Gminie Przeworsk w latach 2020-2022	19
Tabela 9 Dane dotyczące liczby dzieci w edukacji przedszkolnej.....	20
Tabela 10 Edukacja szkolna w Gminie Przeworsk.....	20
Tabela 11 Dzieci z rodzin o niskich dochodach objęte były pomocą w formie stypendiów.	21
Tabela 12 Asystentura rodziny w latach 2020-2022.....	23
Tabela 13 Koszty związane z odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	23

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
Andrzej Ruchała